

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології

на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКИ ВАСЕЙ-
ЕЙГО ТА ВАСЕЙ-КАНГО В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи Яп01-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – японська

Кіріковської Анни Андріївни

Науковий керівник: **викл. Дементьєва Тетяна
Сергіївна**

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЯВИЩ ВАСЕЙ-ЕЙГО ТА ВАСЕЙ-КАНГО В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ.....	6
1.1. Характеристика васей-ейго в японській мові.....	6
1.2. Характеристика васей-канго в японській мові.....	8
1.3. Виникнення і розвиток васей-ейго в японській мові.....	10
1.4. Виникнення і розвиток васей-канго в японській мові.....	12
1.5. Відмінності між васей-ейго та гайрайго.....	15
1.6. Шляхи утворення васей-ейго.....	17
1.7. Відмінності між васей-канго та канго.....	18
1.8. Шляхи утворення васей-канго.....	19
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКИ ВАСЕЙ-ЕЙГО ТА ВАСЕЙ-КАНГО В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ.....	22
2.1. Функціонування васей-ейго у текстах різної тематики.....	22
2.2. Функціонування васей-канго у текстах різної тематики.....	27
Висновки до розділу 2.....	34
ВИСНОВКИ.....	35
要約.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТОК А.....	44

ВСТУП

Японська мова вражає своєю унікальністю та багатством лексичного складу, який постійно поповнюється шляхом словотвору, змін значень лексичних одиниць та запозичень (外来語). Як і в будь-якій іншій мові, у японській відбуваються процеси пристосування запозичених слів за звучанням та написанням для полегшеного користування ними власне японцями, проте нові слова все ще були і є досить впізнаваними з їх оригінальними звучаннями.

Раніше до запозичень належала лексика з різних мов, однак з часом в японській мові найбільшого поширення серед мов запозичення отримали саме англійська та китайська, а процес пристосування настільки модернізувався і підлаштувався під японців, що це спричинило появу нових явищ у мові, нині відомих як васей-ейго та васей-канго. Якщо ж китайська протягом довгого часу мала вагомий вплив на японську мову, то англійська найширшого використання та впливу досягла орієнтовно за останнє століття, особливо через молодих людей, для яких англійська є мовою сучасного спілкування шляхом месенджерів та можливості комунікувати з людьми з усього світу завдяки Інтернету.

Васей-ейго (和製英語), або псевдо-англійська лексика, складається переважно з унікальних слів японської мови і являє собою важливий аспект національної ідентичності. Водночас васей-канго (和製漢語), або псевдо-китайська, містить в собі тисячолітню історію взаємодії з китайською культурою та ідейними структурами, у результаті чого стала невід'ємною складовою розвитку японської мови.

На сьогоднішній день васей-ейго та васей-канго продовжують активно розвиватись на поширюватись на території Японії, поповнюючи лексичний склад японської мови та здобуваючи все більшу кількість прихильників.

Васей-ейго та васей-канго є недостатньо вивченими явищами станом на сьогоднішній день, що і зумовлює **актуальність** нашої роботи, дослідження якої полягає у необхідності вивчення їх сумісно, водночас простежуючи відмінності та схожості у використанні й функціонуванні. Крім того, ми розглядаємо васей-ейго та васей-канго через призму еволюційного шляху та впливу на сучасний склад мови.

Аналіз розвитку та функціонування цих двох шарів лексики надасть можливість краще зрозуміти японську мову як рефлекс її історії та культури.

Метою дослідження є характеристика та аналіз вжитку васей-ейго та васей-канго, підкреслення нюансів їх функціонування та аналіз частоти вживання названих слів у текстових матеріалах в залежності від тематики. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- 1) охарактеризувати явища васей-ейго та васей-канго;
- 2) простежити їх історичне виникнення та розвиток в японській мові;
- 3) проаналізувати основні відмінності між васей-ейго та гайрайго й васей-канго та канго в японській мові;
- 4) утворити список васей-канго, на основі якого буде відбуватись подальше дослідження, та обґрунтувати його достовірність;
- 5) дослідити використання васей-ейго та васей-канго у статтях різної тематики з довільних Інтернет-сайтів;
- 6) вирахувати середні відсотки вжитих васей-ейго та васей-канго і співвіднести результати.

Об'єктом дослідження є васей-ейго та васей-канго в японській мові.

Предметом виступає процес розвитку, вжитку й функціонування васей-ейго та васей-канго і їх вплив на лексичний склад японської мови.

Матеріалами дослідження є 12 статей, знайдених за допомогою пошукової системи Google, на теми дитячих розважальних закладів, інтерв'ю спортсменів, комп'ютерних технологій та косметичних процедур, а також зіставлений нами список із 114 слів, які, на нашу думку, належать до васей-канго.

При виконанні роботи ми скористались наступними **методами дослідження**: у першому розділі ми використали порівняльно-історичний метод для порівняння виникнень та еволюції васей-ейго та васей-канго, тим самим підкреслюючи причинно-наслідкові зв'язки, які і призвели до виникнення вказаних явищ, а також використали аналіз, щоб зрозуміти чим васей-ейго та васей-канго відрізняються від гайрайго та канго. За допомогою зіставного методу нам вдалось відстежити схожості між васей-канго та канго, щоб визначити основні шляхи утворення псевдо-

китайських слів.

У другому розділі був проведений експеримент на виявлення відсотків вжитку васей-ейго та васей-канго в текстах на чотири різні теми, в основі якого лежить статистичний аналіз та обробка отриманих результатів. Щоб переконатись, що наведені нами слова дійсно є васей-ейго та васей-канго ми використали етимологічний метод, користуючись доступними онлайн-словниками та джерелами, використаними під час роботи, щоб з'ясувати початкові значення кожного слова, а також дослідити лексико-семантичні зміни у вигляді розширення чи звуження значень. Також стосовно обох явищ був застосований дистрибутивний аналіз для виявлення змін, які відбуваються в значенні лексики з урахуванням оточення (контексту). Найбільше цей метод підходить для того, щоб відлічити васей-ейго від гайрайго через те, що у васей-ейго значення буде значно відрізнятися від початкового, вкладеного в гайрайго (якщо гайрайго набуває розширення значення, якого не існує початково в англійській, то воно перетворюється вже у васей-ейго).

Наукова новизна полягає в сумісному вивченні васей-ейго та васей-канго для кращого розуміння їх функціонування, розвитку та відмінностей з гайрайго та канго, а також шляхом аналізу випадкових текстів для визначення вживання васей-ейго та васей-канго вийшло наочно та без впливу суб'єктивних оцінок або попередніх гіпотез визначити середні відсотки вживання названих явищ у статтях на різні теми.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використанні для подальшого полегшеного вивчення шарів васей-ейго та васей-канго з точки зору їх історії та функціонування, а також може допомогти розкрити раніше невідомі закономірності у вживанні слів у текстах різних тематик, що становить інтерес для лінгвістичних та стилістичних досліджень.

Обсяг і структура роботи: титульний аркуш, зміст, вступ, два розділи, висновки, анотація, список використаних джерел, додаток. Для написання курсової роботи було використано 23 джерела, 4 онлайн-словника та 12 джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг роботи сягає 47 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЯВИЩ ВАСЕЙ-ЕЙГО ТА ВАСЕЙ-КАНГО В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Характеристика васей-ейго в японській мові

Словниковий склад японської мови прийнято ділити на три основні шари: ваго, канго і гайрайго. Ваго (和語) прийнято вважати лексику власне японського походження, або ж як «слова, утворені з власне японських елементів» (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 124). Канго (漢語) це лексика китайського походження. Через історичний вплив Китаю на Японію і, відповідно, запозичення японцями величезної кількості ієрогліфів, японська писемність, включаючи нові утворені японцями слова, будувалися на китайських елементах (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 124). Гайрайго (外来語) це шар запозичень слів, фраз та виразів з різних мов, таких як європейських з метою поповнення власне японського словникового складу лексики завдяки контактам з різними країнами.

Усередині загального шару гайрайго існує поняття васей-ейго (和製英語), що перекладається як «японська англійська» або «англійська мова японського походження». Насправді існує припущення, що деякі так звані гайрайго насправді зовсім не є справжніми запозиченими словами, а скоріше іноземними лексемами, маніпульованими або свідомо винайденими в Японії (Miller, 1997, с. 123). Ці слова і були пізніше названими «псевдо-запозиченнями» та/або «English-inspired vocabulary items» — «словниковими елементами, натхненними англійською мовою», а не лише назвами вказаними раніше (Miller, 1997, с. 123-124). Усвідомлення японцями того, що існує клас слів, які не є звичайними запозиченнями, також знаходить своє відображення у використанні окремих метамовних термінів (Miller, 1997, с. 124), та насправді й демонструє особливі культурні традиції та звичаї в сучасній японській мові, які продовжують формуватись і на сьогоднішній день. Васей-ейго це мовний клас, що складається з лексики, для написання якої використовується абетка

катакана, і таким чином вона виглядає як іноземні запозичені слова. Однак ці слова мають або зовсім інше значення, ніж у мові походження, або відрізняються лише за відтінками значень (Norman, 2012, с. 443). Тому такого роду лексика, записана алфавітом для іноземних слів (катаканою), часто помилково приймається за англійські запозичення.

Інакше кажучи, васей-ейго — схожі за своєю формою на запозичення з англійської мови слова, котрі не наявні у словниковому складі мови запозичення (Врубель, 2009, с. 19). В свою чергу процес утворення васей-ейго можна охарактеризувати як створення нових слів і словосполучень із уже наявних коренів чи окремих слів іноземної мови (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 130).

Існує п'ять типів васей-ейго (Norman, 2012, с. 443-444):

7) Слова, утворені внаслідок семантичної прогресії; (Сучасне значення радикально відрізняється від початкового англійського вживання. Наприклад, англійське слово *stove*, від якого походить японське слово ストーブ /сутōбу/. Американці використовують це слово для позначення кухонної плити, тому дивуються, коли японці вживають його для позначення обігрівача приміщення: котла, печі тощо. Хоча *stove* і ストーブ спочатку були спорідненими, проте більше вони не мають спільного значення);

8) Слова і вирази, які в японській мові мають зовсім інше значення, ніж в англійській (навіть якщо в японській і є відповідне до значення слово). Наприклад, ベビーカー /бєбіі кā/ або буквально «дитяча машинка». Для більшості носіїв англійської мови таке слово є не зрозумілим, але воно має значення «колиска»;

9) Слова, які поєднуються способами, не властивими англійській мові; (レフトオーバー /рефутō обā/ — бейсбольний термін, що позначає удар, який проходить над головою лівого захисника. В англійській мові дане слово записується як «leftover» та виступає на позначення залишків їжі для пізнішого/іншого приймання їжі. В японській мові ж прийнято пропускати або поєднувати запозичені лексеми для створення нових неологізмів. З цієї причини все частіше створюються нові поняття і слова в Японії, які початково взяті з-за кордону (Wasabi Learn Japanese online, 2018);

10) Поєднання кількох слів в одне; (Найтипівішим прикладом є «персональний комп'ютер», який спочатку мав вигляд «パーソナルコンピュータ» /пāсонару компїота/, проте з часом змінився до «パソコン» /пасокон/ шляхом поєднання двох слів для зручності вимови);

11) Слова-скорочення (エネルギーユートピア /енеругії ютопіа/ — «проект виробництва електроенергії без завдання шкоди довкіллю» скоротився до エネトピア /енетопіа/; ストライキ /сутораікі/ — «страйк» до スト/суто/ тощо) (Norman, 2012, с. 443-444).

1.2. Характеристика васей-канго в японській мові

Васей-канго це не настільки широко обговорювана лексика, як васей-ейго та шар гайрайго в цілому. Насправді, ми вважаємо причиною цього те, що японці сприймають запозичення з китайської як досить природне явище, усталене роками зародження та розвитку Японії як країни. Крім того васей-канго складно відлічити від просто канго навіть власне японцям (陳力衛, 2012 а, с. 237), тому через відсутність чітких розрізень, які б кидались в очі, звичайні японці просто можуть не бачити гострої потреби в розрізненні та детальному дослідженні васей-канго. Звичайно, японські лінгвісти проявляють уважність до цього питання теж, тому вони помітили важливість дослідження цієї теми. До названих дослідників відносяться: Асано Тошіхіко «Китайська мова в історії японської мови» (1998), Кашівадані Йошіхіро «Генеалогія Японії» (1997), Сато Кійоджі «Дослідження китайських канджі» (1998), Таджіма Масару «Дослідження сучасного письма канджі» (1998) й інші.

Аналізуючи працю Таджіма Масару (2003) нам довелось ознайомитись з певними висновками щодо китайської поезії. В одному з таких висновків йдеться про те, що багато слів, які використовуються в китайській поезії, мають китайське походження з точки зору форми та значення. Наприклад, багато слів китайського походження як за формою, так і за значенням серед (田島優, 2003, с. 94):

1. слів 熟字訓 /джуку джі кун/. Вони складаються з декількох ієрогліфів (ієрогліфічні сполуки) та мають японське читання (не за правилами), включаючи слова іншомовного походження, що записуються китайськими ієрогліфами (словник «goo 辞書»). Як варіант прикладів наведемо наступні слова: 昨日 /кіно/ — «вчорашній день», 大人 /отона/ — «доросла людина», 五月雨 /самідаре/ — «період дощів у травні» або «ранній літній дощ»;

2. слів, що являють собою ієрогліфічні сполуки, в яких перший ієрогліф читається за «кунним» читанням, а другий - за китайським читанням — 湯桶読み /ю тō йомі/ (словник «goo 辞書»). Наприклад, 夕刊 /йюкан/ — «вечірнє видання (газета)»; 手本 /техон/ — «пропис», «модель», «зразок написання, зроблений вчителем»;

3. слів, що являють собою сполучення ієрогліфів, в яких перший ієрогліф читається відповідно до китайського читання, а другий — за японським читанням — 重箱読み /джю бако йомі/ (словник «goo 辞書»). Наприклад, 縁組 /енгумі/ — «шлюб», «заміжжя», «заручини», 献立 — /кондате/ «план дій», «меню» «програма»;

4. слів 訓読み /кун йомі/, які мають японське читання (словник «goo 辞書»). Наприклад, 時雨 /шігуре/ — «сезонні дощі», «осінній дощ», 飛白 /касурі/ «тканина з рідкісним візерунком».

Беручи до уваги сказане, виходить, що з історичної точки зору, просто відбулась зміна читання в середині японської мови, тому за формою і змістом воно нічим не повинно відрізнятися від початкових китайських (田島優, 2003, с. 94).

Таким чином, васей-канго (和製漢語) — слова японської мови, що складаються з китайських морфем, але винайдені в Японії, а не запозичені з Китаю. Такі терміни, як правило, записуються ієрогліфами і читаються за китайськими читаннями.

Взагалі, існують різні визначення японських китайських слів. Одне з таких, наприклад, васей-канго — слова, створені японцями в Японії на основі лексики та граматики класичної китайської та сучасної північнокитайської мов, вигадані під впливом європейських перекладів та японської лексики, фразеології та граматики (殷菁, 2010, с. 1). Крім того, китайські запозичення власне японських слів теж відносять до васей-канго (Chen, 2014, с. 29, 32, 39).

У Китаї, крім «китайських слів японського виробництва», є також такі назви: 日語借詞 /жиюцзеци/, 日語借用詞 /жиюцзеюнци/, 日語外来詞 /жиювайлайци/, які всі можуть перекладатись як «японські запозичення» (殷菁, 2010, с. 2). Це підтверджує те, що васей-канго не є одностороннім явищем запозичення слів з Китаю до Японії, але насправді і самі китайці використовують його у своїй мові. Наведемо кілька прикладів китайських слів японського виробництва, включених до китайської мови: 人格 /джінкаку/ — «характер людини», «особистість»; 柔道 /джюдō/ — «дзюдо», «бойове мистецтво»; 入場券 /нюджōкен/ — «вхідний білет»; 溶媒 /йōбай/ — «розчинник» тощо.

1.3. Виникнення і розвиток васей-ейго в японській мові

Запозичення з європейських мов почалося тільки в 1543 році, коли перші європейці, португальські торговці, прибули до Японії. Вони принесли до японців чітке розуміння того, що існують зовсім інші країни за своїми традиціями, стилем одягу, мистецтвом, релігією та менталітетом. Потім з'явилися голландці, які вперше ступили на японські землі близько 1609 року, але на відміну від португальців, котрі разом з торгівлею просували свої релігійні вірування, у голландців на меті була лише торгівля. Завдяки взаємодії з іноземцями японці відчували різницю у мовах, а також зіштовхнулися із латиницею, що призвело до того, що японці прийняли кілька португальських та голландських слів до своєї мови (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 127). Наприклад, シャボン /шябан/ — «мило»; パン /пан/ — «хліб»; カピタン /капітан/ — «капітан» тощо від португальських sabão, rão та capitao. Від голландських dek, glas, kompas та koffie утворились японські デッキ /деккі/ палуба; ガラス /гарасу/ скло; コンパス /компасу/ компас та コーヒー /кохіі/ кава тощо.

Перше часткове ознайомлення з іноземними мовами для японців було не тривалим, адже в 1633 році Японія закрила свої кордони та впровадила політику самоізоляції (鎖国 /сакоку/) на більше ніж два століття, бо династія шьогунів Токугава захопила владу та вигнала європейців, забороняючи водночас і японцям покидати свої території. Єдиними винятками іноземців були голландські й китайські

торговці (De Mente, 2004, с. 38). Цей період між вигнанням у 1639 році та відкриття окремих іноземних портів у 1859 році характеризується 蘭学 /рангаку/ або «вивчення голландської мови і її наукової літератури» (Irwin, 2011, с. 36).

У другій половині дев'ятнадцятого століття Японія відмовилася від політики ізоляції, що призвело до появи нових слів з інших європейських мов. Падіння шьогунату в 1868 році призвело до потоку західних звичок до Японії, що значно повпливало на розвиток «синдрому копіювання» (コピーキャット・シンドローム /коппі кятто шіндорōму/) або ще «синдрому наслідування» іноземної продукції у японців. До 1900 року японці були великими виробниками та експортерами сотень іграшок, текстилю, подарунків у західному стилі (De Mente, 2004, с. 311). Звичайно, навіть цей факт наводить на думку, що японцям та іноземцям доводилось знаходити шляхи комунікації. Підкреслимо, що у цей період до японської мови надходить велика кількість лексики з: американського та британського варіантів англійської, німецької, французької, італійської мови, а не лише португальської та голландської (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 127-128). Наприклад: アルバイト /арубайто/ — «підробіток» від німецького arbeit; クーデタ /кӯдета/ — «державний переворот» від французького d'état; デイベルテイメント /діберучіменто/ — «дивертисмент» (танцювальний номер в балеті або опері) від італійського divertimento тощо.

Після закінчення Другої світової війни настав певний «американський період» в Японії, який характеризувався схильністю японців до імпорту та прийняття іноземних слів (De Mente, 2004, с. 72). З поширенням американських фільмів, англійських публікацій і введенням тисяч понять і речей, для яких не було рідних японських слів, японці почали повний процес простого перетворення іноземних слів на «японські». Економічний бум, який почався в Японії в 1950-х роках і тривав понад 30 років, був особливим каталізатором, що призвело до імпорту тисяч технічних термінів, які були «японізовані» та додані до японських словників.

З 1945 року японці повторюють явище, яке вперше відбулося майже 2000 років тому, а саме: імпортують тисячі слів з чужої країни, «японізують» їх і зливають зі своєю мовою. Перший раз, коли це явище сталося, іноземною мовою була китайська. Проте з часом до цього явища пристосувалась і англійська (Michalowski,

2021, с. 104). За останні кілька десятиліть утворилась велика кількість слів, що стали основою для васей-ейго, і до списку регулярно додаються нові (Miller, 1997, с. 123).

Більшість слів васей-ейго вперше введені в Японію засобами масової інформації, включаючи газети, ділові видання, модні журнали, розважальні журнали тощо. Рекламні агенції та компанії також є чудовими творцями васей-ейго, особливо слів, яким надають нового оберту, щоб звернутись до емоційної сторони японців, пропонуючи витонченість, щось чуже, романтику та щастя (De Mente, 2004, с. 306).

До найпоширеніших прикладів васей-ейго належать: パソコン /пасокон/ — «персональний комп'ютер»; エアコン /еакон/ — «кондиціонер»; スーパー /супа/ — «супермаркет» зазвичай відноситься до будь-якого ринку, більшого за магазин; це слово також стосується субтитрів у фільмі та походить від англійського «superimpose»; レベルアップ /реберуаппу/ — «підняти рівень»; フロント /фуронто/ — «стійка реєстрації в готелі»; フリタ /фуріта/ — «фрілансер» тощо.

1.4. Виникнення і розвиток васей-канго в японській мові

Відомо, що китайські ієрогліфи лягли в основу японської писемності багато століть тому. Вони почали поширюватись Східною Азією приблизно з другого століття до нашої ери і почали використовуватись у В'єтнамі, Кореї та Японії частково тому, що вони вступили в інтенсивний контакт з Китаєм і його культурою (Heinrich, 2021, с. 577). Це підкріплювалось додатково ще й тим, що у них не було власних систем письма, в той час як китайській на той час було вже 2000 років (De Francis, 1996, с. 65). Японія, Корея і В'єтнам прийняли не тільки китайську писемність, але разом з нею і значну частину китайської лексики і морфології. В результаті, китайська має значущий вплив на кожен з цих мов, проте з часом він помітно зменшувався під бажанням кожної країни відокремитись і самоідентифікуватись.

Наприклад, Японія стала першою східноазіатською країною, котра пішла на західну модернізацію. Процес модернізації розпочався у другій половині дев'ятнадцятого століття, коли країни Східної Азії, включаючи В'єтнам і Японію,

були окуповані західними державами. В той час Сполучені Штати та інші західні країни звернулися до уряду Токугава з проханням відкрити країну. У уряду Токугава не було іншого вибору, окрім як піти на поступки, зіткнувшись з військовою силою західних держав, яка суттєво переважала над японською. У той же час уряд Токугава сприяв впровадженню військових технологій і навичок західного зразка з метою наздогнати західні держави (Kitaoka, Shinichi, 2019, с. 12).

У цей кризовий час з'явився новий тип інтелектуалів. Багато з них починали свою кар'єру як перекладачі західних документів на службі в шьогунаті Токугава. Уряд Токугава заснував новий відділ для обробки документів західними мовами і найняв цих молодих студентів. Єдиною західною мовою, яку офіційно визнали для вивчення, була нідерландська, тому що з початку сімнадцятого століття Нідерланди володіли правом торгівлі виключно між західними країнами з дозволу шьогунату, проте після укладення договорів між шьогуном і західними країнами амбітні молоді студенти почали вивчати і інші мови, такі як: англійська, французька та німецька (Matsuda, Koichi. 2020, с. 8).

В процесі масштабних змін та запозичень відбулись «нововведення» і у культурному плані. Східноазіатські літератори переклали на класичну китайську мову багато праць із західних ідей, і ці твори були широко поширені серед національної інтелектуальної спільноти Східної Азії того часу (Junichi, 2013, с. 267).

Для позначення західних наукових понять з'явилося багато нових слів, що складаються з двох-трьох китайських ієрогліфів. Наприклад: 政治 /сейджі/ — «політика»; 經濟 /кейдзай/ — «економіка»; 自由 /джію/ — «свобода» або «воля»; 社会 /щякай/ — «суспільство» або «спільнота» тощо. Такі слова та терміни були придумані письменниками та журналістами в Китаї та Японії.

Деякі неологізми різнилися у різних авторів, тому й не дивно, що вони відрізнялися між китайцями та японцями в цілому (Junichi, 2013, с. 267). Наприклад, термін «еволюція» був перекладений китайською як 天演 /тіяньян/, де 天 — «небо»; 演 — «збільшення», тоді як японською мовою він виглядав як 進化 /шінка/, де 進 — «просування», а 化 — «зміна»; «природний відбір» та «боротьба за виживання» в перекладі китайською це 天擇 /тіанзє/, де 天 — «небо»; 擇 — «відбір» і 物競 /wùjìng/,

де 物 — «творіння, речі»; 競 — «конкуренція». І 自然淘汰 /шідзен тōта/, де 自 — «самостійний», 然 — частка для ад'єктивації, 淘 — «промивання (рису)», 汰 — «відбір»; 生存競爭 /сейдзон кьōсō/, де 生 — «життя», 存 — «існування», 競 — «змагання», 爭 — «боротьба» в перекладі японською.

Однак на початку двадцятого століття, коли багато китайських інтелектуалів, політиків і студентів емігрували до Японії, неологізми в японській мові стали використовуватися в (класичних) китайських книгах і журналах, що видавалися в Токіо і Йокогамі (Junichi, 2013, с. 260). Китай, який після програшу в китайсько-японській війні 1894-1895 років почав звертати особливу увагу на Японію, у якій на той момент вже була проведена реставрація Мейджі, підкреслив для себе важливість осучаснення за західним зразком. Проте, так як Японія вже пройшла процес модернізації, то для Китаю було зручніше саме звідти і черпати нові шляхи осучаснення себе, а не напряду з заходу, опираючись хоча б на факт наявності схожої ієрогліфічної писемності в країнах (Chen, 2014, с. 29).

Відповідно з початком запозичення китайцями здобутих японцями знань західної цивілізації розпочинається і процес утворення і поширення васей-канго, про який зазначається вище. Однак, якщо спочатку існували просто різні варіанти перекладів західних слів та термінів, які були незалежними одне від одного, то з часом китайська мова почала поступово експортувати собі вигадані власне японцями варіанти слів, тим самим поширюючи явище васей-канго серед носіїв китайської мови. Також не рідкісним явищем стало і запозичення японських слів і їх адаптацію на китайський лад. Наприклад: китайське 杂志 /zá zhì/ походить від японського 雜誌 /дзашші/ «журнал»; 溫度 /wēn dù/ від японського 温度 /ондо/ «температура»; 電池 /diàn chí/ від 電池 /денчі/ «батарея»; 投資 /tóu zī/ від 投資 /тōші/ «інвестиція» тощо.

Крім того, ще одне цікаве явище, яке часто зустрічається — змінення японцями значень початково китайських слів, які потім укорінились і почали вживатись саме в таких значеннях і безпосередньо китайцями. Таким чином васей-канго є не просто явищем тільки у японській мові, але і міжмовним та міжкультурним явищем запозичень між Китаєм та Японією. Розглянемо наступні приклади: нині використовуване за японським значенням слово 生產 /сейсан/ —

«виробництво» спочатку мало китайське значення «народжувати»; 宣伝 /сенден/ раніше мало значення «реклама» і/або «популяризація», але змінилось на японське «пропаганда»; 哲理 /тецурі/ мало значення «мудрість», а стало «філософія» тощо.

Таким чином, мовна модернізація Японії стала зразком для наслідування іншими державами Азії. Китай зіткнувся з тими самими мовними проблемами, і таким чином японські рішення надали йому найкоротший шлях для власних зусиль з модернізації мови. Інакше кажучи, саме Японія врешті взяла на себе «лаври» колись китайської мови на рух вперед у розвитку та стала центром впливу для запозичень лексики Китаєм, Кореєю та, найменшим чином, В'єтнамом, забезпечивши лексичну основу мовної модернізації.

1.5. Відмінності між васей-ейго та гайрайго

Найбільша різниця між словами, що належать до гайрайго та васей-ейго полягає в тому, що слова із шару гайрайго в більшості випадків зберегли своє первісне значення, тоді як значення слів васей-ейго змінилося, порівняно з початковим англійським значенням, і досить часто до невпізнаності (Комарницька, Комісаров, с. 130, 2012). Інакше кажучи, якщо носій англійської мови почує від японця слово, яке належить до шару гайрайго, то він зможе збагнути його значення навіть попри відмінності у вимові, але якщо англієць почує слово, яке є васей-ейго, то зрозуміти сенс йому скоріше за все не вдасться. Розглянемо на кількох прикладах:

1. ワンピース /ванпіісу/ у власне англійській мові означає «комбінезон», проте в японській значення перейшло на «сукня»;

2. カメラマン /камераман/ спочатку означало «людину, яка знімає телевізійні програми і кіно», але в японській мові значення змінилось на «фотограф»;

3. フロント /фуронто/ походить від англійського слова «front», але в японській мові вживається у значенні «стійка реєстрації»;

4. テンション /теншьон/ походить від англійського слова «tension» напруга, але в японській мові воно означає «настрій» або «рівень енергії людини»;

5. マンション /маншюн/ означає «великий особняк, де живуть багаті люди» в англійській, проте в японській немає великої різниці між японськими «アパート» (двох-трьох поверхові будинки називаються «апато») і «маншюн», бо マンション в японській мові це просто висотні житлові будинки, які вважаються трохи більш вишуканими, ніж アパート. До слова, アパート це теж васей-ейго, адже в англійській мові такого слова немає взагалі, бо це скорочена для зручності вимови форма слова, вигадана саме японцями, а насправді в англійській мові вживається вираз «apartment building» на позначення багатоквартирного будинку.

Як і у випадку з アパート серед васей-ейго є велика кількість слів утворених шляхом скорочення від початкових англійських форм. Так як у власне англійській мові таких скорочень не існує, то вони цілком належать до васей-ейго. Наприклад: パトカー /патокā/ — «патрульна машина» є скороченням від パトロールカー /паторōрукā/ (patrol car); パソコン /пасокон/ від パーソナル・コンピューター /пāсонарукомпјūtā/ — «персональний комп'ютер» (personal computer); デパート /депāто/ від デパートメント・ストア /депāтоменто сутоа/ — «універмаг» (department store) тощо.

Іншою суттєвою відмінністю між гайрайго та васей-ейго є той факт, що слова, запозичені із західних країн і часто написані катаканою, називаються «гайрайго». Спочатку багато японських слів прийшли з Китаю, і в широкому сенсі їх можна назвати «гайрайго» теж, однак слова, які були запозичені протягом тривалого часу, наприклад ті, що датуються до періоду Хейан, уже не можна віднести до гайрайго. У більшості випадків слова, запозичені з Європи та Сполучених Штатів саме після періоду Мейджі (1868–1912), почали називати «гайрайго» (Irwin, 2011, с. 21). Явище ж васей-ейго започаткувалось і почало активно розвиватись дещо пізніше, коли власне запозичена лексика вже була потроху прийнятною для японців. Крім того, лексика лексичного шару гайрайго не обмежується англійською мовою, а включає в себе німецьку, португальську, французьку тощо, тоді як васей-ейго відноситься лише до англійської.

1.6. Шляхи утворення васей-ейго

Згідно з класифікацією Врубеля одиниці васей-ейго утворюються трьома способами словотворення: морфологічним, лексико-семантичним та морфолого-семантичним (2009, с. 19). У межах другого розглядаються:

1. Поява нового значення. Наприклад: トランジスター /торанджісутā/ від «транзистор» змінив значення на «жвава людина». Деякі інші приклади вже розглядались у попередньому пункті;

2. Звуження значення. Розглянемо слово アイデア /аідея/, яке було запозичене від «idea» — «ідея», проте в японській мові це слово виступає на позначення тільки хороших гарних ідей, в той час як в англійській ніяких обмежень в значенні немає; スマート /сумāто/ від англійського smart — «розумний», «модний», «чистий», коли в японській вжитку отримало тільки значення «модний»;

3. Розширення значення. Наприклад: ジュース /джю́су/ від англійського juice — «сік», розширив своє значення до «(солодкий) безалкогольний напій» тощо;

За морфологічним способом васей-ейго утворюються шляхом:

1. Абревіації або скорочення. Цей метод дуже широко використовується для спрощення та пришвидшення вимови конкретних слів задля зручності. До прикладів з попереднього пункту додаємо наступні: エアコン /еакон/ — «кондиціонер» від повного エア・コンディショナー /еа кондішьонā/; セクハラ /секухара/ — «харасмент» від セクシュアル・ハラメント /секушьоару харасументо/; ビル /біру/ — «будівля» від ビルディング /бірудінгу/; マザコン /мазакон/ від マザーコンプレックス /мазā компуреккусу/ — «занадто сильна любов та прив'язаність до матері в сина» тощо.

2. Словоскладання. マイペース /май пєсу/ — «свій власний темп», слово утворене від двох англійських слів: my (мій) і pace (темп, ритм, швидкість); パワーハラメント /павā харасументо/ від power (сила) і harassment (харасмент) — «домагання на роботі від вищих за статусом» (може скорочуватись до パワハラ); ドクターストップ /докутā сутоппу/ від doctor (лікар) і to stop (зупинятись) — «зупинка поєдинку / змагання за вимогою лікаря» (в спорті) тощо.

Врубель також окремо виділяє слова, що належать до васей-ейго, проте не мають паралелей в мові запозичення (2009, с. 19). Наприклад: ライブ・ハウス /райбу хаусу/ — «ресторан с живою музикою» не має конкретного слова-відповідника в англійській мові. За звучанням можна співвіднести це з live house, проте значення другого в такому випадку буде — «жилий будинок», що не має нічого взагалі спільного з японським значенням.

1.7. Відмінності між васей-канго та канго

Різниця між васей-канго та канго, на нашу думку, полягає найбільшою мірою в історичному походженні обох явищ. В Японію китайська лексика почала потрапляти з сьомого століття під впливом власне Китаю, тому не дивно, що почалось активне запозичування китайських здобутків, включаючи словниковий склад (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 126). Таке давнє запозичування призвело до того, що японська та китайська певним чином почали перемішуватись і більшість японців наразі не зможуть точно сказати чи є якесь словом власне японським, чи все ж воно має китайське походження (陳力衛, 2012 а, с. 237).

Кількість канго знову почала збільшуватись вже в кінці дев'ятнадцятого століття з початком засвоєння європейської культури, коли треба було давати визначення новим поняттям. Саме приблизно в цей час і починається процес утворення лексики васей-канго оскільки при перекладі японцями та китайцями різних текстів виникали і різні незалежні одне від одного варіанти перекладів західних слів та термінів. З плином часу китайська мова почала поступово експортувати собі вигадані власне японцями варіанти слів, тому що вважала їх дещо легшими та/чи зручнішими для вжитку, тим самим поширюючи явище васей-канго серед носіїв китайської мови (Chen, 2014, с. 45).

Звичайно, на нашу думку, найімовірнішим є те, що васей-канго утворювались протягом усього контакту китайської та японської мов, проте це призвело до того, що наразі відстежити саме псевдо-китайську і відрізнити її від канго є надзвичайно складним завданням, адже обмін знаннями і здобутками двох націй відбувався дуже

довго, і наразі самі японці та китайці не знають напевне де слова китайського походження, в їх навіть повсякденному лексиконі, а де японського. Нам навіть вдалось знайти невелике обговорення користувачів одного форуму, де ми виявили, що серед японців є ті, хто взагалі ніяк не знайомий з васей-канго (і навіть васей-ейго), але ознайомившись з цими питаннями повідомили, що уникати їх при мовленні ще складніше ніж васей-ейго (форум, 2011).

Друге, що ми б хотіли відмітити, це те, що у багатьох випадках канго має те саме значення, що і початково в китайській мові, але є і випадки, коли значення трохи змінюються, підлаштовуючись під саме японський побут, в той час як значення васей-канго не змінюються при запозичені в китайську. Наприклад канго: 習慣 /шюкан/ має значення «звичка» в обох мовах, проте у японській частіше можна зустріти це слово як «звичай» чи «традиція»; 参加 /санка/ як «участь / присутність» в обох мовах; 軍隊 /гунтай/ — «збройні сили»; 構成 /кōсей/ — «склад» тощо. Та васей-канго, які вживаються в одному значенні у двох мовах водночас: 情報 /джьōхō/ — «інформація»; 論理 /ронрі/ — «логіка»; 政府 /сейфу/ — «уряд»; 保健 /хокен/ — «охорона здоров'я»; 協會 /кьōкай/ — «спільнота асоціація» тощо. Значення зберігаються однакові, проте читання відрізняються.

1.8. Шляхи утворення васей-канго

Оскільки нам не вдалось знайти джерел, що висвітлювали б дане питання конкретно, ми вирішили надати своє бачення утворення васей-канго, спираючись на праці Комарницької і Комісарова «Сучасна японська літературна мова» (2012) та Чень Хейджін «Дослідження японських запозичень в китайській мові» (2014), де на основі аналізу утворення канго ми змогли провести деякі паралелі з васей-канго.

Типово до лексики канго для васей-канго є нормою вигляд двокореневих слів, які кількісно переважають над трьох чи чотирьох-кореневими (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 126). Відповідно, легко зробити висновок, що основним шляхом утворення подібної лексики є коренескладання або словозчеплення, при цьому морфологічних чи синтаксичних показників зв'язку коренів немає. Більше того,

переважна більшість поєднаних основ має своє окреме значення, яке зберігається (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 238). Розглянемо збереження власних значень на прикладах кількох, згаданих в попередньому пункті, васей-канго: 情報 («інформація») складається з двох ієрогліфів, які мають особисті значення 情 /джьō/ як «почуття» і/або «положення справ/ ситуація» та 報 /хō/ як «повідомлення/ сповіщення»; 論理 («логіка») складається з 論 /рон/ як «судження», «думки», «дискусія» та 理 /рі/ як «причина/ привід»; ще не згадуване слово 伝染病 /денсенбьō/ — «інфекційне захворювання» складається з 伝 /ден/ зі значенням «передавання», 染 /сен/ — «зафарбовування» та 病 /бьō/ — «хвороба» тощо.

Незважаючи на те, що деякі трьох-кореневі слова існували ще до дев'ятнадцятого століття, але починаючи саме з того часу, все більше і більше трискладових сполук надходило в китайську мову з японської (Chen, 2014, с. 42) і такого типу запозичення з'явилися в багатьох областях як, наприклад, у сфері освіти та науки: 物理学 /буцурігаку/ — «фізика»; 生物学 /сейбуцугаку/ — «біологія»; 政治学 /сейджігаку/ — «наука про політику» тощо. Трискладові утворення, як правило, складаються з двоскладової основи, котра здатна бути незалежною лексемою, і афікса, що формує додаткове значення (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 220). У вказаних вище прикладах у кожному випадку в кінці слова присутній афікс 学 /гаку/, який надає кожному слову додаткового значення «наука». (Наприклад, 植物 /шьокубуцу/ «рослини», «флора», а 植物学 /шьокубуцугаку/ — «наука про рослини» (ботаніка) тощо). Зі збільшенням кількості трьох-корневих слів афіксація набула широкого поширення.

Висновки до розділу 1

Отже, васей-ейго та васей-канго це явища, які набули свого найкращого розвитку майже одночасно у другій половині дев'ятнадцятого століття під західним впливом та прагненням до модернізації. Ми висунули припущення, що васей-канго існує вже набагато довше, проте через близький та дуже довгий контакт між

китайським та японським суспільствами процес плавного змішування мов та мовних одиниць був не поміченим.

Різниця між васей-ейго й гайрайго та васей-канго й канго насправді мінімальна та полягає найбільшою мірою в розбіжностях у значеннях, історичному виникненні та процесах утворення. Васей-ейго утворюється морфологічним, лексико-семантичним та морфолого-семантичним способами, де в межах другого використовуються звуження, розширення та поява нового значення; в межах морфологічного способу зустрічається аббревіація та словоскладання. Також зустрічаються слова, які не мають відповідників в англійській мові.

Основним шляхом утворення васей-канго є словозчеплення найчастіше самостійних основ в одне слово. Нормою є кількісна перевага двокореневих слів над трьох чи чотирьох-кореневими, проте саме в трьох чи чотирьох-кореневих словах дуже часто зустрічаються афікси, що надають додаткового значення.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКИ ВАСЕЙ-ЕЙГО ТА ВАСЕЙ-КАНГО В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

2.1. Функціонування васей-ейго у текстах різної тематики

Васей-ейго це відносно нове явище, яке почало здобувати свою увагу досить нещодавно. Воно є достатньо непередбачуваним, оскільки часом буває доволі складно швидко зрозуміти чи є слово, яке нас зацікавило, насправді васей-ейго чи це все ж таки гайрайго. Не власне носію японської чи англійської мови вказана задача є ще більш ускладненою з огляду на відсутність володіння цими мовами, особливо коли навіть на слух стає неможливо зрозуміти сенс закладений у слово. Наприклад, для когось може бути новиною, що такі слова, як コスプレ /косупуре/ — «косплей» чи アニメ /аніме/ — «аніме», які можна почути на сьогоднішній день дуже часто, хоча б через причину асоціації їх з Японією, насправді є васей-ейго, бо «аніме» це буквально скорочення від アニメーション /анімешьон/ — «анімація», а «косплей» це взагалі поєднання у скороченій формі двох таких слів як コスチューム /косчюму/ — «костюм» і プレイ /пурей/ — «гра/ відтворення». Відповідно це лише знову м'яко натякає на те, що васей-ейго вимагає більше прихильності та уваги до себе, яку ми і спробуємо надати, але з іншої точки зору.

Як ми з'ясували в попередньому розділі, васей-ейго широко використовується у багатьох сферах вжитку: від науки до побутових речей. Тому, опираючись на цей факт, в нашому дослідженні ми відстежимо наскільки часто станом на 2019-2024 роки вживається васей-ейго в текстах, направлених на різні аудиторії по темам. В нашому дослідженні ми будемо посилалися на статті запропоновані пошуковою системою Google у випадковому порядку. Щоб перевірити чи є слова, які ми виділятимемо, васей-ейго, а не гайрайго ми використовуватимемо онлайн словники («goo 辞書» та «weblio 辞書»), але цим не обмежуватимемось. Дуже часто васей-ейго, якщо вони не дуже поширені, як パソコン /пасокон/ — «персональний комп'ютер»

тощо, не виходить знаходити у словниках. В такому випадку, для того, щоб переконатись ще більше, ми намагатимемось знайти англійський еквівалент до слова чи словосполучення (орієнтуючись на звучання кожного слова), щоб зрозуміти чи автори статей намагались повторити їх чи все ж утворили свої власні (або взяли їх звідкись, але вони ще не дуже поширені). Наприклад: リップアートメイク /ріппуāтомейку/ — «перманентний татуаж губ» підходить за звучанням до слів «lip», «art» та «make», але має окреме значення.

Ми відібрали вільні і досить різні між собою теми для наочності дослідження вживання васей-ейго: дитячі розважальні заклади; спортивні інтерв'ю; комп'ютерні технології та косметичні процедури. На кожну тему ми розглянемо по три довільно запропонованих статті, відштовхуючись від яких, підіб'ємо підсумки щодо функціонування васей-ейго у сучасній японській мові, опираючись на вжиту лексику. Перелік посилань на ці статті наведений у списку джерел окремим списком.

На тему розважальних закладів для дітей ми перейшли за першим же посиланням, де в статті розглядаються декілька цікавих місць, де діти з батьками можуть провести свій час (стаття 1). Розглянемо детальніше всі васей-ейго, які ми змогли знайти у статті: アスリートエリア /асурііто ерія/ — «спортивна зона», яка використовується дітьми, а не професіональними спортсменами для простих розваг, а не тренувань (зустрічається 2 рази в тексті); ミニ企画展 /міні кікакутен/ — «міні-виставка» та ミニ実験 /міні джіккен/ — «міні-експеримент» (1 і 2 рази); カップヌードル /каппу нūdору/ — «локшина, яка подається у спеціальних паперових стаканчиках» (10 разів); マイカップ /майкаппу/ — «мій стаканчик» від англійських «ту» та «сир», які не вживаються як окремий термін в англійській мові (5 разів).

Так як у першій статті знайшлося зовсім мало васей-ейго ми продовжили переглядати ще дві інші статті, які пропонувались одразу після першої. Ознайомимось зі словами, які вживаються у другій (стаття 2): ショベルカー /шьоберукā/ — «машина з лопатою» (дуже зменшена копія екскаватору, яка використовується в розважальних центрах в якості одного з атракціонів) (2 рази); バンパーカー /бампākā/ — «автодром як розважальний атракціон» (1 раз); スライダー

/сурайдā/ — «водні гірки», що є скороченням від フォータースライダー (1 раз); ランチビュッフェ /ранчі бюффе/ — «обід-фуршет з самообслуговуванням» (1 раз).

Концепція наступного тексту така ж як і у двох попередніх — ознайомлення з ігровими закладами для дітей на прикладах різних атракціонів. Розглянемо слова, присутні у третій статті (стаття 3): アートセンス /āтосенсу/ — «художнє чуття», «естетичний смак» (1 раз); ハートセンス /хāтосенсу/ — «емоційна сприйнятливність» (1 раз); ベビーカー /бебіікā/ — «дитяча колиска» (2 рази).

Із трьох статей про розважальні центри для дітей кількість вживаних васей-ейго виявилась досить маленькою, на наш погляд. У кожному тексті приблизно по 950, 1170, 800 слів записаних ієрогліфами, не зважаючи на частки. Водночас, за нашими спостереженнями без підрахунків, було близько 20-25% від усіх слів вжито слова, які належать до шару гайрайго, і лише 2,16% у першій, 0,43% у другій та 0,5% у третій статті від усіх слів це васей-ейго. Такий показник є вкрай низьким, але ми схильні вважати, що він можливо спровокований дитячою тематикою статей, тому не будемо узагальнювати зараз, опираючись лише на це.

Розпочинаємо розглядати лексику, яку вдалось знайти в інтерв'ю на спортивну тематику. У першому відбувалась розмова між призеркою Олімпійських ігор із синхронного плавання і нині спортивною психологинєю Танака Міяко та професором Мічиганського університету Ітаном Кроссом, автором книги «Внутрішні роздуми: 26 способів контролювати свій розум і направляти його на найкращі дії» (стаття 4): プレゼン (від プレゼンテーション) /пуредзен/ — «презентація/ виступ» (1 раз); チャッター (від チャッターマーク) /чаттā/ — «морока/ внутрішні роздуми» (13 разів); ロードマップ /рōдомаппу/ — «план дій» (1 раз). Із орієнтовно 2320 слів — 0,66% це васей-ейго.

Перейдімо до наступного інтерв'ю, де йде розмова з шутбоксером Куріакі Шього щодо його наступного поединку (стаття 5): フェザー /фезā/ — «напівлегка вага» (зустрічається 7 разів); プロデビュー /пуродебю/ — «професійний дебют» (1 раз); ショートボクシング /шю̀тобокушінгу/ — «шутбоксинг» (вигаданий японцем вид боротьби на рингу, назву якого створили від двох англійських слів shoot та boxing) (7 разів); グローブ /гурōбу/ — «боксерська рукавичка» (1 раз); オープンファイ

ンガーグローブマッチ /ōпан фінгā гурōбу маччі/ — «вид поєдинків, які спеціально відбуваються для спортсменів у рукавичках з відкритими пальцями для особливих атак» (1 раз). У цьому тексті лише 409 слів, не враховуючи частки, тому відсоток васей-ейго становить вже наразі рекордні 4,16%.

Розглянемо лексику, яка використовувалась протягом інтерв'ю з полькою Анною Бортник, яка займається кінним спортом в Японії (стаття 6): ライダー /райдā/ — «вершниця» (2 рази); コンビ (від コンビネーション) /конбі/ — «комбінація» (3 рази); インカレ (від インターカレッジ) /інкаре/ — «міжуніверситетські змагання» (1 раз). У тексті приблизно 1160 слів, з яких 0,52% це лексика васей-ейго.

На прикладах інтерв'ю, окрім відсотків вживання васей-ейго, нам вдалось помітити ще й те, що в єдиному із запропонованих пошуковою системою, інтерв'ю зі спортсменом чоловіком частка англійських слів японського походження є найбільшою, що може наштотувати на припущення, що жінки середнього віку не дозволяють собі активно вживати подібну лексику з певних причин.

Розглянемо тепер лексику, яку вдалось зустріти у статтях на тему комп'ютерних технологій. У першій нам трапилось ознайомитись з інформацією щодо ноутбука, котрий отримав унікальну систему зарядження (стаття 7): ノート PC (ノートパソコン) /нōто піішіі/ — «ноутбук»; アプリ /апури/ — «додаток/ застосунок»; エンパワー (від エンパワーメント) /енпавā/ — «розширення можливостей». У тексті орієнтовно 834 слова, і 32 рази зустрічається ノート PC, 2 рази アプリ і 1 раз エンパワー, що дозволяє нам виділити, що відсоток вжитку слів васей-ейго 4,2%.

У статті 8, про нові сучасні навушники, спостерігаємо наступне: アプリ /апури/ — «додаток/ застосунок» (4 рази зустрічається); スマホ /сумахо/ — «смартфон» (4 рази); ビジネスパーソン /біджінесу пāсон/ — «бізнесмен» (5 разів); リフレッシュ (від リフレッシュメント) /ріфурешшō/ — «відновлення сил» (1 раз); マイク (від マイクロホン) /майку/ — «мікрофон» (1 раз). У цій статті близько 616 слів, з яких 2,44% це васей-ейго.

Вивчаючи наступну статтю з оглядом нового ігрового монітора (стаття 9) нам трапилась лексика: パソコン /пасокон/ — «комп'ютер» (2 рази); フル HD (フル・ハイビジョン) /фуру хайбіджōн/ — «розширення» (1 раз); ドット /дотто/ — «квантова

точка» (3 рази); ノート PC /нōто піішіі/ — «ноутбук» (13 разів); デスクトップ PC /десукутоппу піішіі/ — «настільний комп'ютер» (3 рази); スタンバイ /сутанбай/ (від スタンバイモード) — «сплячий режим» (1 раз); マルチロゴ /маручуроґо/ — «мультилоготип» (1 раз). Із близько 1100 слів цієї статті орієнтовно 2,18% це васей-ейґо.

Усі три статті є оглядами на нові гаджети, де широко не допускається вживання спрощених форм слів для демонстрації серйозності компанії-виробника до потреб своїх клієнтів. Також відносно низький відсоток вживання слів, котрі належать до васей-ейґо, насправді не є дуже дивним, адже це явище ще не набуло величезних масштабів і його виникнення в будь-яких сферах відбувається досить органічно. Проте настав час відстежити вжиток вказаної лексики ще й у відношенні різних статей про косметичні процедури, які нам в довільному порядку запропонувала пошукова система Google. Ми, як і раніше, будемо орієнтуватись на інформацію трьох довільних сайтів, які нам трапляться абсолютно випадково.

У першій статті (стаття 10), що висвітлює сферу краси та косметичних процедур, присутня наступна лексика: エステ (від エステティック) /есуте/ в контексті має значення — «косметичні процедури» (14 разів); エステサロン /есутесарон/ — «косметичний салон» (4 рази). Хоч текст досить великий і містить в собі близько 1600 слів, проте відсоток васей-ейґо становить лише 1,1%.

У наступній статті прогрес вже дещо менший: クレーター /куретā/ — «шрами від акне» (1 раз); リップアートメイク /ріппуāтомейку/ — «перманентний татуаж губ» (1 раз). У статті налічується біля 400 слів, з яких лише 0,5% це псевдоанглійські слова.

Вивчаючи 12 статтю нам вдалось знайти таку лексику: エステティック /есутетікку/ — «краса всього тіла/ догляд за собою» (11 разів); 口コミ /кучікомі/ (від 口頭でのコミュニケーション) — «добровільне розповсюдження в Інтернеті» (3 рази); オーダーメイド /ōдāмейдо/ — «підібраний індивідуально» (2 рази); セルフエステ /серуфу есуте/ — «догляд за собою без відвідування салонів» (1 раз); ビジネスシーン /біджінесшіін/ — «ділова сцена» (1 раз); ビフォーアフター /біфō афутā/ — «до і після» (1 раз). Попри розмір у близько 2487 слів стаття налічує в собі лише 0,77% вжитих васей-ейґо.

Усі три статті про сферу краси демонструють можливі процедури у форматі рейтингів, які можна провести жінкам в Японії, їх потенційні мінуси та переваги над іншими процедурами та застарілими методами.

На прикладах довільних статей із пошукової системи Google легко помітити, що частка вжитку слів, які належать до шару васей-ейго, насправді є дуже маленькою і що вона не перевищує і 5%, проте головним є те, що подібну лексику взагалі можна зустріти у сучасних текстах без націленого підбору, хоч і з різною релевантністю у кількості. Також варто уваги, що найбільший середній відсоток вжитку васей-ейго зустрівся у статтях на тему комп'ютерних технологій (2,94%), підкреслюючи те, що англійська японська є досить сучасним явищем, котре розвивається разом з осучасненням тих самих технологій, та інтерв'ю спортсменів (1,78%), що говорить про те, що у звичайному мовленні, більше чоловічому, васей-ейго теж набирає обертів.

Крім того, досліджені статті дозволяють вже виокреслити певні найбільш вживані слова з двох тематик. Наприклад, з теми комп'ютерних технологій у двох статтях найчастіше траплялись такі васей-ейго як: ノート PC — «ноутбук» та アプリ — «додаток/ застосунок», де перше повторюється у сумі 45, а друге 6 разів. Подібний результат ми отримали і в статтях присвячених сфері краси та б'юті (beauty) процедур, де найчастіше зустрічаються такі слова: скорочене エステ (від エステティック) в контексті має значення — «косметичні процедури» та повне エステティック, яке набуло розширення значення і перетворилось у «краса всього тіла/ догляд за собою». Відповідно エステ траплялось у текстах сумарно 14 разів, водночас з тим エステティック 11 разів.

2.2. Функціонування васей-канго у текстах різної тематики

Ми вже говорили про те, що васей-канго є ще складнішим явищем, аніж васей-ейго через свій плавний та непомітний перехід до вживаної лексики в більшості сфер життя, як один із наслідків масштабного впливу китайської мови у свій час.

Найчастіше його певно можна зустріти в текстах, присвяченим наукам, політиці та іншим темам, які були особливо актуальними після реставрації Мейджі.

Для чистоти експерименту ми вирішили дослідити вживання васей-канго на тих же статтях та інтерв'ю, з якими вже мали змогу ознайомитись під час вираховування відсоткового вжитку васей-ейго у сучасних текстах, а не підбирали спеціальну літературу на теми економіки, філософії, політики, де можна було б отримати спеціально більші відсотки. На нашу думку порівняння використання таких двох унікальних явищ, як васей-ейго та васей-канго, за однакових умов, є досить привабливим до вивчення. Оскільки на момент написання цієї роботи ми знаходимося на території, тимчасово окупованій внаслідок збройної агресії російської федерації, та маємо обмежені умови Інтернет пошуку через заборону користування більшістю іноземних ресурсів, то виділення в текстах васей-канго буде відбуватись на основі всіх доступних нам джерел та Інтернет-ресурсів, які нам все ж вдалось знайти на цю тему. Ми розглянемо наскільки багато васей-канго можливо виділити в текстах, орієнтуючись на 114 слів, які ми змогли знайти у вільному доступі за допомогою Інтернет ресурсів (додаток 1).

Оскільки немає чітких правил щодо того, яким чином можна відлічити слова власне японського походження, включаючи і васей-канго, від утворених колись канго, ми почали порівнювати слова, які вказані на різних сайтах, як слова, що належать до васей-канго шляхом вилучення найбільш повторюваних. Окремим «фільтром», яким ми користувались для обирання власне васей-канго, є історичне виникнення слів. Так як ми раніше розглядали, що «вибух» утворення васей-канго, подібно до васей-ейго, відбувся орієнтовно після реставрації Мейджі, відстежити етимологію виникнення окремих слів того часу було найпершим, що ми робили, так як утворення певних слів дійсно фіксувалось: 革命 /какумей/ — «революція»; 文化 /бунка/ — «культура»; 哲学 /тецугаку/ — «філософія»; 經濟 /кейдзай/ — «економіка»; 共和 /кьова/ — «республіканський» тощо (Heinrich, 2020, с. 593; Chen, 2014, с. 29, 41; 馬雲, 2021, с. 52, 54-55; 陳力衛, 2012 а, с. 243 тощо). Також, як зазначалось вже дещо раніше, китайські запозичення власне японських слів теж відносять до васей-канго (Chen, 2014, с. 37), тому ми виділили невелику групу слів,

яку внесли до списку: 寿司 /суші/ — «суші»; 花道 /кадо/ — [мистецтво аранжування квітів] «кадō»; 和歌 /вака/ — [японські пісні] «вака»; 俳句 /хайку/ — [японські вірші] «хайку»; 柔道 /джідо/ — [бойове мистецтво] «джюдо» тощо (Chen, 2014, с. 99-100; 馬雲, 2021, с. 50, 56; 殷菁, 2010, с. 2). Крім того, аналізуючи праці дослідників, нам вдалось виокремити слова, запозиченні Китаєм з японської, які так і вживаються в японському значенні та не є пов'язаними з культурною спадщиною Японії, як слова з попередньої категорії (場合 /баай/ — «випадок»; 論理 /ронрі/ — «логіка»; 工業 /кōгьō/ — «промисловість» тощо) та з видозміненим (та/або оновленим) значенням (у японській мові 道具 /дōгу/ — «реквізит/ знаряддя в загальному сенсі», в китайській саме «реквізит/ знаряддя для театру»; 生産 /сейсан/ від китайського «давати життя» до японського «виробництво»; неймовірно цікаве 空巢 /акісу/ — «пусте гніздо/ пробратись в пустий дім щоб пограбувати його», в китайській означає «дитина йде з дому, а літні батьки живуть самотньо» тощо). Відповідно, нам вдалось фіксувати і «зворотне запозичення» власне китайських слів з оновленим японським значенням (Heinrich, 2020, с. 591): 文明 /бунмей/ від застарілого китайського «культурний розквіт/ яскравість у візерунках» до сучасного японського «цивілізація»; 教育 /кьōіку/ від «навчання і виховування» до «освіта»; 階級 /кайкьō/ від «різниця у статусі» до «клас (суспільства)»; 文法 /бунпō/ від «цивільні норми» до «граматика» тощо. До того ж вдалось виокреслити кілька слів, значення яких повністю з'явились у Японії та перейшло до китайської мови повністю або з частковим видозміненням значення: 暴走 /бōсō/ — «стан сильного емоційного збудження»; 援交 /енкō/ — «оплачувані побачення/ знайомства»; お宅 /отаку/ — «людина яка любить сидіти вдома» тощо (Chen 2014, с. 59). Окрім порівняльного аналізу робіт, які торкаються васей-канго, ми перевірили всі групи слів повторно за допомогою китайських («漢典» та «漢語大詞典») та японських («goo 辞書» та «weblio 辞書») онлайн-словників. Також у список (додаток 1) включені деякі слова, які містяться в китайському словнику 现代外来词词典 (Сучасний словник іноземних слів, 1958) (цит. по: Чень Хейджін, 2014), запозичені в китайську мову у період з 1840 по 1920 рік з японської і потім адаптовані: 交通 /кōцū/ — «транспорт/

трафік»; 淋巴 /рімпа/ — «лімфа»; 巨匠 /кьошьō/ — «майстер науки та мистецтва»; 必要 /хіцуйō/ — «необхідність» тощо.

Розпочнімо аналіз першої статті (стаття 1) про розважальні центри для дітей: 道具 /дōгу/ — «реквізит/ знаряддя» (3 рази); 場合 /баай/ — «випадок» (6 разів); 交通 /кōцū/ — «трафік» (1 раз); 文化 /бунка/ — «культура» (2 рази); 必要 /хіцуйō/ — «необхідність» (1 раз); 科学 /кагаку/ — «наука» (15 раз); 空間 /акіма/ — «вільна кімната/ простір» (2 рази); 電話 /денва/ — «телефон» (1 раз); 情報 /джьōхō/ — «інформація» (13 разів); 人氣 /нінкі/ — «популярність» (16 разів). На 950 слів статті вийшло 6,32% васей-канго, враховуючи те, що ми шукали слова саме зі списку (додаток 1), які вдалось зібрати з різних джерел в довільному доступі в Інтернеті.

Перейдімо до другої статті на тему розважальних закладів для дітей (стаття 2): 場合 /баай/ — «випадок» (1 раз); 社会 /шякай/ — «суспільство» (1 раз); 人氣 /нінкі/ — «популярність» (11 раз); 空間 /акіма/ — «вільна кімната/ простір» (6 разів); 出口 /дегучі/ — «вихід» (6 разів); 親子/ояко/ — «батьки й діти» (2 рази); 自由 /джію/ — «вільно/ свобода» (2 рази); 共和 /кьōва/ — «республіканський» (1 раз). Із орієнтовно 1170 слів 2,57% належать до васей-канго. Вже можна помітити, що такі слова як: 場合 — «випадок», 空間 — «вільна кімната/ простір», 人氣 — «популярність», повторюються частіше за інші.

Стаття 3 демонструє інший результат: 道具 /дōгу/ — «реквізит/ знаряддя» (1 раз); 場合 /баай/ — «випадок» (4 рази); 經濟 /кейдзай/ — «економіка» (1 раз); 文化 /бунка/ — «культура» (1 раз); 物語 /моногатарі/ — «розповідь/ історія» (1 раз); 社会 /шякай/ — «суспільство» (3 рази); 親子/ояко/ — «батьки й діти» (4 рази); 人氣 /нінкі/ — «популярність» (10 разів); 科学 /кагаку/ — «наука» (1 раз); 弁当 /бентō/ — «бенто» (2 рази); 美術 /біджюцу/ — «мистецтво» (1 раз); 空間 /акіма/ — «вільна кімната/ простір» (11 разів); 出口 /дегучі/ — «вихід» (6 разів); 自由 /джію/ — «вільно/ свобода» (2 рази); 情報 /джьōхō/ — «інформація» (3 рази). Попри те, що стаття налічує лише близько 800 слів, у ній зібралась досить велика кількість слів різноманітного характеру (економіка, наука тощо), що, на перший погляд, може здатись недоречним для тексту присвяченого дитячому розважальному центру, проте

при ознайомленні зі статтею стає зрозуміло, що така непередбачувана лексика насправді має місце бути. Відсоток васей-канго ж у цій статті становить 6,37%.

Проаналізуємо інтерв'ю зі спортсменами в тому ж порядку, що й був під час пошуку васей-ейго (стаття 4): 情報 /джьōхō/ — «інформація» (1 раз); 能力 /нōрьоку/ — «здібності» (1 раз); 知識 /чішікі/ — «знання» (1 раз); 解放 /кайхō/ — «звільнення» (1 раз); 科学 /кагаку/ — «наука» (3 рази); 暴走 /бōсō/ — «стан сильного психічного збудження у людини» (1 раз); 必要 /хіцуйō/ — «необхідність» (3 рази); 教授 /кьōджю/ — «професор» (2 рази); 交通 /кōцū/ — «трафік» (1 раз); 場合 /баай/ — «випадок» (2 рази). Із приблизно 2320 слів 0,69% становить лексика васей-канго зі списку.

Друге інтерв'ю теж показало не найкращий очікуваний результат (стаття 5): 階級 /кайкю/ — «ранг/ звання» (2 рази); 能力 /нōрьоку/ — «здібності» (1 раз); 意識 /ішікі/ — «свідомість/ самосвідомість» (6 разів). Через маленьку кількість слів у самому інтерв'ю, лише близько 409 слів, відсоток васей-канго становить 2,2%, що вже перевищує минуле.

Розглянемо тепер лексику, яка використовувалась протягом інтерв'ю з полячкою Анною Бортник (стаття 6): 国際 /кокусай/ — «міжнародний» (1 раз); 科学 /кагаку/ — «наука» (3 рази); 社会 /шыкай/ — «суспільство» (1 раз); 広告 /коку/ — «реклама» (1 раз); 必要 /хіцуйō/ — «необхідність» (2 рази); 文化 /бунка/ — «культура» (5 разів). Нам відомо, що у тексті приблизно 1160 слів. 1,13% це частка васей-канго.

Результати підрахунків наявності васей-канго у спортивних інтерв'ю показали вже, що у розмовній мові (яку нам довелось розглянути у запропонованих статтях) частка японської китайської насправді є дещо меншою, ніж у друкованих статтях. Ми перевіримо це припущення вже після аналізу наступних статей.

Перейдімо до розгляду статей на тему комп'ютерних технологій (стаття 7): вже відомі 情報 (3 рази); 能力 (2 рази); 必要 (3 рази); 場合 (1 раз) та 株式会社 /кабушікі гайшія/ — «акціонерна компанія» (2 рази). У тексті орієнтовно 834 слова, з яких 1,31% становить частка васей-канго.

У наступній статті (стаття 8) ситуація зовсім трохи інша: окрім знайомих 必要 (3 рази) та 場合 (2 рази), з'явилися нові 反对 /хантай/ — «опозиція» (2 рази). У цій статті близько 616 слів, з яких 1,13% це васей-канго.

Розгляньмо останню статтю на подану тему (стаття 9): 情報 (2 рази); 国際 /кокусай/ — «міжнародний» (1 раз); 常識 /джьōшікі/ — «загальне враження» (1 раз); 場合 (3 рази). Із близько 1100 слів цієї статті орієнтовно 0,63% це васей-канго.

На прикладах статей, що торкаються теми комп'ютерних технологій, можна відстежити значний спад вжитку васей-канго, які записані у списку (додаток 1).

Перейдімо до наступної теми. Лексика, що ввійшла до першої статті (стаття 10), котра присвячена сфері краси та косметичним процедурам: 情報 (4 рази); 科学 (5 разів); 必要 (6 разів); 場合 (5 разів), а також 知識 /чішікі/ — «знання» (1 раз); 電話 /денва/ — «телефон» (2 рази); 自由 /джію/ — «вільно/ свобода» (1 раз); 人氣 /нінкі/ — «популярність» (3 рази). Текст містить у собі орієнтовно 1600 слів, з яких 1,5% це васей-канго. Це є досить непоганий результат, зважаючи на обсяг статті.

У статті 11 нам вдалось відшукати наступну лексику: лише 人氣 — «популярність» (15 разів) та 場合 — «випадок» (1 раз), але й цього достатньо, щоб вивести з тексту із орієнтовно 400 слів 4% лексики васей-канго.

Нарешті настала черга розглянути лексичний склад статті 12 на наявність у ньому слів китайської мови японського виробництва: 情報 (12 разів); 科学 (2 рази); 必要 (4 рази); 人氣 (10 разів); 知識 /чішікі/ — «знання» (4 рази); 理想 /рісō/ — «ідеал» (1 раз); 倫理 /рінрі/ — «мораль/ етика» (1 раз); 市場 /ічіба/ — «ринок/ торговий центр» (7 разів); 空間 /акіма/ — «вільна кімната/ простір» (1 раз); 意識 /ішікі/ — «свідомість» (5 разів); 化学 /кагаку/ — «хімія» (1 раз); 企業 /кігьō/ — «підприємство» (1 раз); 雜誌 /дзашші/ — «журнал» (2 рази); 文化 /бунка/ — «культура» (1 раз), 進歩 /шінпо/ — «прогрес/ успіх» (4 рази). Незважаючи на те, що розмір статті становить близько 2487 слів, у ній налічується 2,26% васей-канго.

Середній відсоток вжитих псевдо-китайський слів у статтях присвячених дитячим центрам становить 5,09% від усієї лексики, в спортивних інтерв'ю — 1,34%, у комп'ютерних технологіях — 1,02%, а в косметичних процедурах — 2,59%. Виходить, що середній відсоток вживаних васей-канго у текстах присвячених

дитячим розважальним центрам та сфері краси значно перевищує відсоток у статтях про комп'ютерні технології та в інтерв'ю зі спортсменами — результат рівно протилежний тому, який був з васей-ейго, що підтверджує висунуте нами припущення при розгляді лексики до інтерв'ю, котре говорить про те, що в розмовній мові (опираючись на 114 слів з додатку 1) васей-канго вживається не так часто, як у друкованих текстах.

Також, подібно до того, що було в пункті з розглядом функціонування васей-ейго в статтях на різну тематику, ми можемо зробити загальний аналіз вжитих васей-канго та підкреслити найбільш використовувані з них. Наприклад, у статтях на тему дитячих розважальних закладів найчастіше зустрічаються наступні слова: 空間 — «вільна кімната/ простір», 科学 — «наука», 人気 — «популярність», 親子 — «батьки й діти» та 場合 — «випадок». Підрахувавши, можна з легкістю помітити, що всі виділені зараз слова зустрічаються у всіх трьох статтях (科学 тільки в двох) і загалом кожне з них трапляється сумарно 19, 16, 37, 6 та 11 разів, що є дуже показовим результатом.

У спортивних інтерв'ю не було слів, які б фігурували активно всюди. Єдине слово зі списку (додаток 1), яке фігурує у двох статтях двічі це 能力 — «здібності».

Говорячи про комп'ютерні технології помічаємо наступні найбільш вживані васей-канго: 情報 — «інформація», 必要 — «необхідність» та 場合 — «випадок». 場合 є у всіх статтях в загальній кількості 6 разів, водночас 情報 й 必要 трапляються тільки в двох статтях з загальною частотою в 5 та 6 разів.

У випадку статей про сферу краси та косметичних процедур ситуація є певною мірою подібною до комп'ютерних технологій: 人気 — «популярність» єдине слово, що фігурує в усіх статтях 28 разів, 情報 — «інформація» помічаємо 16 разів, 場合 — «випадок» 6 разів, 知識 — «знання» 5 разів та 必要 — «необхідність» 10 разів.

Порівнюючи з результатами вжитку васей-ейго, які ми отримали, досліджуючи статті на чотири різні тематики, та васей-канго, можна помітити, що японська китайська виграє, при тому що ми знайшли та взяли до уваги лише 114 слів, які належать до васей-канго, а не всі можливі варіанти.

Висновки до розділу 2

Отже, на основі 114 зібраних за допомогою доступних Інтернет ресурсів слів японської китайської та необмеженої кількості японської англійської, нам вдалось проаналізувати 12 статей на чотири різні теми по три на кожну: дитячі розважальні центри, інтерв'ю спортсменів, комп'ютерні технології та косметичні процедури сфери краси та догляду. Всі теми були обрані випадковим чином без навмисного підбору.

Розібравши лексику кожної статті нам вдалось вивести відсотки вживаних у цих текстах васей-ейго та васей-канго, тим самим водночас порівнявши ці два явища на вживаність між собою та по темам. Вдалось з'ясувати, що найвищі відсотки використання васей-ейго трапляються у статтях про комп'ютерні технології та інтерв'ю спортсменів, але з васей-канго все рівно навпаки і найбільша вживаність на основі лише 114 слів є у статтях присвячених дитячим розважальним центрам та сфері краси та догляду. Нами було наочно продемонстровано переважаючи кількість вжитку лексики, яка належить до васей-канго над лексикою васей-ейго. Крім того, ми виділили найбільш вживані слова зі статей та підрахували частоту вживання кожного з них, помітивши також і те, що васей-ейго вірогідніше за все розвивається разом із розвитком технологічного прогресу як явище супроводження.

ВИСНОВКИ

Васей-ейго це мовний клас, що складається з лексики, яка записується абеткою катаканною, і таким чином виглядає як гайрайго. Однак, на відміну від гайрайго такі слова мають або зовсім інше значення, ніж у мові походження, або частково відрізняються за відтінками значень. Така лексика була названа «псевдо-запозиченнями» та/або «словниковими елементами, натхненними англійською мовою» до того, як її окреслили «васей-ейго» чи «псевдо-англійською». В свою чергу процес утворення васей-ейго можна коротко описати як створення нових слів і словосполучень із уже колись створених коренів чи окремих слів англійської мови.

Васей-ейго не є дуже відомим явищем навіть на території Японії попри активну взаємодію країни з Заходом, але васей-канго насправді є ще менш обговорюваною темою, бо японці в своїй більшості просто не помічають і не вміють відрізнити їх від просто канго. У найзагальнішому своєму визначенні васей-канго — слова японської мови, що складаються з китайських морфем, але винайдені в Японії, а не запозичені з Китаю. В подальшому поглибленому вивченні ми з'ясували, що обмежуватись тільки таким визначенням не можна, адже насправді коло слів, які відносять до васей-канго є набагато ширшим: слова, утворені з китайських морфем, але з японським читанням, які вживаються тільки в Японії; такі ж слова, але які були запозичені Китаєм; графічні запозичення японських слів Китаєм з оновленими значеннями; зворотні запозичення колись взятих японцями слів, значення яких вони змінили, назад до китайської; змінені японцями значення (або відтінки значень) початково китайських слів.

Важливим аспектом розвитку японської мови є еволюція та формування таких особливих явищ як васей-ейго та васей-канго, які відбулися приблизно у другій половині дев'ятнадцятого століття під впливом Заходу та прагнення до модернізації. Ми вважаємо, що васей-канго може існувати значно довше, але через тісний контакт між китайським та японським суспільствами процес змішування мов не завжди був відзначеним, але через «оновлення» після реставрації Мейджі почала відбуватись

фіксація у зв'язку з запозиченням Китаєм японських слів, які описували нові західні терміни більш доступно. У свою чергу Японія теж продовжувала брати китайські слова та змінювала їх значення, підлаштовуючи під себе, а Китай позичав їх назад з цими ж оновленими значеннями.

Різниця між васей-ейго та гайрайго і васей-канго та канго зводиться в основному до відмінностей у значеннях, історії походження та процесів утворення. Васей-ейго формується за допомогою морфологічних, лексико-семантичних та морфолого-семантичних засобів, де під впливом другого способу зустрічається використання звуження, розширення та утворення нових значень, а через морфолого-семантичний засіб відбувається абревіація та словоскладання. Трапляються і випадки, коли слова навіть не мають аналогів у англійській мові. Васей-канго ж, з іншого боку, утворюється переважно шляхом злиття самостійних основ у одне слово (так зване словозчеплення або складання основ). До того ж, помітна кількісна перевага двокореневих слів над трьох чи чотирьох-кореневими, проте саме в останніх дуже часто зустрічаються афікси, які здатні надавати словам додаткового значення.

Був утворений список васей-канго із 114 слів, на основі якого проводилась друга частина дослідження на вираховування кількісної частки вживання псевдо-китайських слів у статтях на чотири різні тематики. Для того щоб не сплутати васей-канго з канго ми користувались онлайн-словниками японської та китайської мов, щоб відстежити етимологію виникнення слів, які нас цікавили, адже ми вже дійшли висновку, що «вибух» в утворенні васей-канго стався після реставрації Мейджі, а, володіючи цією інформацією, ми вже змогли встановити певні часові рамки (від 1868–1912), на які опирались, досліджуючи також роботи японських авторів, де інколи фіксувалась поява в японській та китайській мовах нових слів. Нам також трапилось зустріти невелику частину слів, запозичених у китайську мову у період з 1840 по 1920 рік з японської, з китайського словника 现代外来词词典 (Сучасний словник іноземних слів, 1958), який Чень Хейджін згадував у своїй роботі, з якою ми попередньо ознайомились (2014).

Ми дослідили 12 довільних статей, запропонованих пошуковою системою Google на 4 теми: дитячі розважальні заклади, інтерв'ю спортсменів, комп'ютерні технології та косметичні процедури. Вдалось виділити найбільш вживані слова з тем технологій та косметичних процедур: ノート PC — «ноутбук» та アプリ — «додаток/застосунок», де перше повторюється у сумі 45, а друге 6 разів, та скорочене エステ (від エステティック) в контексті має значення — «косметичні процедури» та повне エステティック, яке набуло розширення значення і перетворилось у «краса всього тіла/ догляд за собою», де перше зустрічались у статтях у сумі 14, а друге 11 разів.

У частині з розглядом функціонування васей-канго в статтях кількість найбільш повторюваних слів є більшою та різноманітнішою. У статтях про дитячі розважальні заклади найчастіше зустрічаються: 空間 — «вільна кімната/ простір», 科学 — «наука», 人気 — «популярність», 親子 — «батьки й діти» та 場合 — «випадок». Кожне з них трапляється сумарно 19, 16, 37, 6 та 11 разів. У спортивних інтерв'ю лише двічі зустрічалось 能力 — «здібності». Щодо комп'ютерних технологій, то: 情報 — «інформація», 必要 — «необхідність» та 場合 — «випадок» по 5, 6 та 6 разів. Статті про сферу краси мають наступне: 知識 — «знання» 5 разів, 人気 — фігурує в усіх статтях 28 разів, 情報 — 16 разів, 場合 — 6 разів та 必要 — 10 разів.

Середня частка вжитку васей-ейго, є дуже маленькою — в середньому не більше 2% (лише 1,64%), але для нас найважливіше, що можна взагалі зустріти у сучасних текстах, без націленого підбору, псевдо-англійську. Вдалось відстежити, що найбільший середній відсоток вжитку васей-ейго припав на статті про комп'ютерні технології (2,94%) та інтерв'ю спортсменів (1,78%), що показує, що японська англійська це досить сучасне явище, яке і далі розвиватиметься разом з технологіями, та у звичайному мовленні, більше чоловічому, відповідно до отриманих результатів. Середній же відсоток вжитих васей-канго становить 2,5%, що вже перевищує васей-ейго навіть при тому, що ми перевіряли тексти лише на наявність в них 114 слів зі списку, а відсотки у статтях про дитячі центри та сферу краси значно перевищують відсотки у статтях про комп'ютерні технології та в інтерв'ю зі спортсменами, показуючи протилежний результат з васей-ейго.

要約

この研究は、日本語における和製英語と和製漢語の機能を調べる。最初の章は、和製英語と和製漢語の定義と歴史的な起源をじっくり考察した、そして外来語や漢語との比較など、理論的な側面を詳細に研究した。二番の章では、Google 検索で見つけた 12 の記事を対象に、和製英語と和製漢語の使用率をそれぞれ計算してみた。その記事は 4 つのテーマに分かれている：子供の遊び場、アスリートのインタビュー、コンピューター技術、美容である。各テーマずつ、3 つの記事があった。さらに、記事中の和製漢語の数を数えるために、114 語の厳選された和製漢語リストを作成し、そのリストを使って平均パーセンテージを算出しました。リストに含まれない単語の記事内で見つけることは試まなかった。

記事は 4 つの全く関連ないテーマからランダムに選ばれたから、結果は日本語の和製英語と和製漢語の将来の研究にとって公正で明確なものである。

キーワード：

和製英語、和製漢語、漢語、外来語、言語教育、パーセンテージ、分析、歴史、起源。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Врубель, О. (2009). «Васейейго» як феномен запозиченої лексики у японській мові. *Мовні і концептуальні картини світу*.–К.: Вид. КНУ ім. Т. Шевченка.–2009.–
Вип., *27*, *18-20*.
https://studexpo.net/156805/angliyskiy/vaseyeygo_fenomen_zapozichenoyi_leksiki_yaponskiy_movi#351
- Китайський онлайн-словник. *漢典*. <https://www.zdic.net/>
- Китайський онлайн-словник. *漢語大詞典*. <https://www.hanyucidian.org/>
- Комісаров, К. Ю., & Комарницька, Т. К. (2012). Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс (Т. 1). Видавничий дім Дмитра Бураго.
https://chtyvo.org.ua/authors/Komarnytska_Tamara/Suchasna_japonska_literaturna_mova_teoretychnyi_kurs_v_2_t_Tom_1/
- Японський онлайн-словник. *goo 辞書*. <https://dictionary.goo.ne.jp/>
- Японський онлайн-словник *weblio 辞書*. <https://www.weblio.jp/>
- Форум (2011, August 17). Are wasei-eigo and wasei-kango looked down upon?
<https://japanese.stackexchange.com/questions/2698/are-wasei-eigo-and-wasei-kango-looked-down-upon>
- Chen, H. (2014). *A study of Japanese loanwords in Chinese*. Master's thesis, 113.
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/43028/A-Study-of-Japanese-Loanwords-in-Chinese.pdf?sequence=1>

- Chrisdale. (2023年5月19日). 実は和製英語だった！実はたくさんある和製英語をまとめて紹介！ https://nativecamp.net/blog/20230519-Japanese_English
- De Francis, J. (1986). *The Chinese language: Fact and fantasy*. University of Hawaii Press, 415. <https://www.academia.edu/31091890/>
- De Mente, B. L. (2004). *Japan's Cultural Code Words: 233 Key Terms That Explain the Attitudes and Behavior of the Japanese*. Tuttle Publishing: Boston, Rutland Vermont Tokyo, 316. <https://archive.org/details/japansculturalco0000deme>
- Heinrich, P. (2021). Language Modernization in the Chinese Character Cultural Sphere: China, Japan, Korea and Vietnam. In *The Cambridge handbook of language standardization* (p. 21). Cambridge University Press, 576 – 596. <https://doi.org/10.1017/9781108559249.022>
- Irwin, M. (2011). Loanwords in Japanese. *Loanwords in Japanese*, 296. https://www.researchgate.net/publication/216842568_Loanwords_in_Japanese
- Junichi, I. (2013). Neologisms in Japanese and Vietnamese Focusing on New Chinese-based Vocabulary. *Internationales Asienforum*, 44(3-4), 259-269. <https://doi.org/10.11588/iaf.2013.44.1363>
- Kitaoka, Shinichi. 2019. “Chapter 1. Meiji Revolution: Start of Full-Scale Modernization.” Seven Chapters on Japanese Modernization. [JICA-Open University of Japan] https://www.jica.go.jp/Resource/dspchair/english/chair/modernization/ku57pq00002mpdct-att/modernization_chapter_01.pdf
- Matsuda, Koichi. 2020. “Chapter 8. Intellectual and Social Aspects of Modernization in Japan” Seven Chapters on Japanese Modernization. [JICA-Open University of

Japan] https://www.jica.go.jp/Resource/dspchair/english/chair/modernization/ku57pq00002mpdct-att/modernization_chapter_08.pdf

Michaloski, J. (2021). Wasei-eigo: Comprehension by native and non-native speakers of English and awareness by native speakers of Japanese. *TESOL Working Paper Series*, 19, 103-114. <https://www.researchgate.net/publication/358443965>

Miller, L. (1997). Wasei eigo: English" loanwords" coined in Japan Laura Miller. *Trends in Linguistics*, 123. <https://doi.org/10.1515/9783110811155>

Norman, J. (2010). Japanese university student awareness of waseieigo. In A. Stewart & N. Sonda (Eds.), *JALT 2011 Conference Proceedings*. 442-454. <https://jalt-publications.org/sites/default/files/pdf-article/jalt2011-044.pdf>

Wasabi Learn Japanese online (2018, 12 October), *How to use Wasei-Eigo (Japanese English)?* <https://www.wasabi-jpn.com/how-to-speak-japanese/live-seminar/how-to-use-wasei-eigo-japanese-english/#1>

馬雲. (2021). 現代中国語における日本語からの借用語：中国国内の外来詞辞典を中心に . *言語の研究* , (8), 47-65. <https://tokyo-metro-u.repo.nii.ac.jp/record/9771/files/20028-008-005.pdf>

陳力衛. (2012). 近代語コーパス設計のための文献言語研究 成果報告書, 237-246. <https://doi.org/10.15084/00002777>

陳力衛. (2012). 和製漢語と中国語. *比較日本学教育研究センター研究年報』お茶の水女子大学比較日本学教育研究センター* . https://teapot.lib.ocha.ac.jp/record/40953/files/34_217-222.pdf

田島優. (2003). 書評 陳力衛著 『和製漢語の形成とその展開』. *国語学/日本語学会編*, 54 (1), 92-100. <https://bibdb.ninjal.ac.jp/SJL/getpdf.php?number=2120921000cs>

郭徳玉. (2021年4月15日). *中国語における外来語について*. <https://ci-fukuyama-u.com/?p=3147>

Джерела ілюстративного матеріалу

Сайт 1 (2023.06.20), *子どもが喜ぶ室内遊び場 45 選！雨の日や暑い季節にもおすすめ
2023>* <https://www.jalan.net/news/article/644616/>

Сайт 2 (2019.04.17), *子供が喜ぶ室内遊園地・屋内遊び場 13 選！1 日楽しめる！*
<https://www.jalan.net/news/article/336646/>

Сайт 3 (2019.04.17), *子供が喜ぶ室内遊園地・屋内遊び場 13 選！1 日楽しめる！*
<https://www.jalan.net/news/article/336646/2>

Сайт 4 (2024.03.28), *日米の心理学者が語る「内なる声」の驚異の力 アスリートも実践する「自分と距離を置く」方法*.
<https://news.yahoo.co.jp/articles/72b1ae27bef859bf3675f3e3b31a4c9b9bffd9e?page=1>

Сайт 5 (2024.03.25), **【シュートボクシング】“SB キラー” 栗秋祥梧「せっかくのSB ルールなんでシュートボクサーの戦いをしてきてほしいですね (ニヤリ)」**
<https://news.yahoo.co.jp/articles/87c519a173e9a19bd28ab87eba587c6468591f61>

Сайт 6 (2023.06.30), *日本での学びと経験が未来の自分の糧になる*. <https://www.nihon->

u.ac.jp/sports/interview/234/

Сайт 7 (2024.03.13), *自分でバッテリーが交換できる「dynabook X CHANGER」にするといいことたくさん!* https://news.mynavi.jp/kikaku/20240313-2896408/?utm_source=special&utm_medium=internal&dicbo=v4-FjxsgJv-1078713984

Сайт 8 (2024.03.15), **【イヤホンで仕事の効率アップ!?!】完全ワイヤレスイヤホン「ATH-TWX7」が、ビジネスパーソンにピッタリの理由.** https://news.mynavi.jp/kikaku/20240315-2904261/?utm_source=special&utm_medium=internal&dicbo=v4-cAgFpXZ-1078713984

Сайт 9 (2024.03.21), *次世代の映像美を体感せよ! この春新発売されるゲーミングモニター『MPG 271QRX QD-OLED』をレビュー.* <https://news.mynavi.jp/kikaku/20240321-2904581/>

Сайт 10 (2023.09.07), *美容医療 後悔しないために! エステとの違いは? 受ける前の注意点.* https://www.nhk.or.jp/kenko/atc_1590.html

Сайт 11 (2023.07.21), **【美容医療人気ランキング】20~40代でNo. 1の施術とは? 2位は「ホワイトニング」と判明.** <https://news.mynavi.jp/article/20230721-2730472/>

Сайт 12 (2024.01.01), *2024年に流行る美容施術は? 人気ランキング予想大公開.* <https://datumow.com/beauty/cosme/20240101001/>

ДОДАТОК А

№	Васей-канго	Читання	Значення
1.	道具	どうぐ	реквізит для театру
2.	日程	にってい	розклад дня
3.	弁証法	べんしょうほう	діалектика
4.	美学	びがく	естетика
5.	淋巴	りんぱ	лімфа
6.	寿司	すし	суші
7.	花道	かどう	кадо [мистецтво аранжування квітів]
8.	俳句	はいく	хайку [японські вірші]
9.	柔道	じゅうどう	джюдо [бойове мистецтво]
10.	浪人	ろうにん	ронін [самурай без хазяїна]
11.	場合	ばあい	випадок
12.	経済	けいざい	економіка
13.	革命	かくめい	революція
14.	交通	こうつう	комунікації; транспорт
15.	教授	きょうじゅ	професор
16.	文学	ぶんがく	література
17.	空巢	あきす	дитина йде з дому залишаючи літніх батьків жити самотньо
18.	文化	ぶんか	культура
19.	藝術	げいじゅつ	мистецтво [муз., літер., театр тощо]
20.	物語	ものがたり	історія; повість; розповідь
21.	盆栽	ぼんさい	бонсай; горщикові культури
22.	巨匠	きょしょう	майстер науки та мистецтва
23.	武士道	ぶしどう	бушідо [кодекс честі самураїв]
24.	株式会社	かぶしきがいしゃ	акціонерська корпорація
25.	必要	ひつよう	необхідність
26.	反対	はんたい	опозиція
27.	常識	じょうしき	загальне враження; переконання
28.	悲観	ひかん	песимізм

29.	催眠	さいみん	гіпноз
30.	雑誌	ざっし	журнал
31.	広告	こうこく	реклама
32.	交響曲	こうきょうきょく	симфонія
33.	不動産	ふどうさん	нерухомість
34.	侵略	しんりゃく	агресія; захоплення
35.	社会	しゃかい	суспільство
36.	親子	おやこ	батьки та діти
37.	代言	だいげん	ораторство
38.	人気	にんき	популярність
39.	立場	たちば	позиція; положення
40.	御宅	おたく	людина яка любить сидіти вдома
41.	乱入	らんにゅう	різко з'являється (негатив.) / втручатись
42.	暴走	ぼうそう	стан сильного психічного збудження / швидка хода на великі відстані
43.	哲学	てつがく	філософія
44.	科学	かがく	наука
45.	物理	ぶつり	фізика
46.	化学	かがく	хімія
47.	婚活	こんかつ	пошуки партнера для одруження
48.	企業	きぎょう	підприємство
49.	物質	ぶつしつ	матерія; речовина
50.	観念	かんねん	концепція
51.	意識	いしき	свідомість
52.	宗教	しゅうきょう	релігія
53.	教育	きょういく	освіта
54.	系統	けいとう	система
55.	乳液	にゅうえき	молочний рідкий крем
56.	番号	ばんごう	номер (військового підрозділу)
57.	口紅	くちべに	помада
58.	病院	びょういん	лікарня
59.	派出所	はしゅつじょ	поліцейська дільниця
60.	弁当	べんとう	бенто [сніданок у коробочці]

61.	味噌	みそ	місо [маса з бобів для страв]
62.	抹茶	まっちゃ	матча [чай у вигляді порошку]
63.	煎茶	せんちゃ	заварювання чаю
64.	和紙	わし	ваші [японський папір]
65.	美術	びじゅつ	мистецтво [образотворче]
66.	空間	あきま	простір; вільна кімната
67.	入口	いりぐち	вхід
68.	出口	でぐち	вихід
69.	市場	いちば	ринок
70.	投資	とうし	інвестування; вклад
71.	国際	こくさい	міжнародний
72.	電話	でんわ	телефон
73.	自由	じゆう	воля; ліберальний
74.	漫画	まんが	манга [японські комікси]
75.	電池	でんち	батарея
76.	温度	おんど	температура
77.	大名	だいみょう	даймьо [японський феодал]
78.	和歌	わか	вака [японські пісні]
79.	芸者	げいしゃ	гейша
80.	剣道	けんどう	кендо [фехтування]
81.	将棋	しょうぎ	японські шахи
82.	道場	どうじょう	зала для занять
83.	切腹	せつぷく	харакірі [ритуальне самогубство]
84.	右翼	うよく	правий фланг
85.	解放	かいほう	звільнення; лібералізація
86.	共産	きょうさん	комуністичний
87.	芸術	げいじゅつ	мистецтво [в загальному значенні]
88.	階級	かいきゅう	клас (суспільства)
89.	共和	きょうわ	республіканський
90.	思想	しそう	ідея; думка
91.	政策	せいさく	політика

92.	知識	ちしき	знання; мудрість
93.	能力	のうりょく	здібності
94.	発明	はつめい	винахід
95.	法律	ほうりつ	закон; право
96.	民主	みんしゅ	демократичний
97.	理想	りそう	ідеал
98.	倫理	りんり	мораль; етика
99.	工業	こうぎょう	промисловість
100.	人格	じんかく	характер; особистість
101.	入場券	にゅうじょうけん	вхідний квиток
102.	生産	せいさん	виробництво
103.	宣伝	せんでん	пропаганда
104.	哲理	てつり	філософія
105.	情報	じょうほう	інформація
106.	論理	ろんり	логіка
107.	文明	ぶんめい	цивілізація
108.	ご飯/御飯	ごはん	варений рис; їжа
109.	便所	べんじょ	вбиральня
110.	改札口	かいさつぐち	турнікет; вхід, де перевіряють білети
111.	組織	そしき	біологічна тканина
112.	文法	ぶんぽう	граматика
113.	進歩	しんぽ	прогрес; успіхи
114.	援交	えんこう	оплачувані знайомства/ побачення